

Tilsynsrapport
Den Blå Planet
- Danmarks Akvarium
2022

Rådet for Zoologiske Anlægs samlede vurdering

Denne tilsynsrapport i 2022 følger op på Rådet for Zoologiske Anlægs tidligere vurdering af Den Blå Planet - Danmarks Akvarium, og gør status for udviklingen og kvaliteten af anlæggets arbejde.

Det er Rådets samlede vurdering i 2022, at Den Blå Planets opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Den Blå Planet varetager – som ved Rådets sidste besigtigelse - de lovbestemte opgaver som formidling, avlssamarbejde, naturbevarelse og forskning på et tilfredsstillende niveau. Anlægget har – i lyset af den pressede økonomiske situation under corona - fulgt tilfredsstillende op på de forhold, som blev påpeget ved Rådets sidste besigtigelse og anlægget arbejder med et strategisk afsæt engageret og målrettet for at udvikle den samlede virksomhed kvalitativt, herunder at tilvejebringe en økonomi i balance.

Vurdering i 2020

Rådets samlede vurdering af Den Blå Planets opgavevaretagelse i 2020 var tilfredsstillende. Læs her: [Rådet for Zoologiske Anlægs tilsynsrapport 2020](#)

Fakta om Den Blå Planet - Danmarks Akvarium

Anlægget er en selvejende institution. I tilknytning hertil er oprettet Bygningsfonden Den Blå Planet, der har opført den nuværende akvariebygning. Fonden lejer bygningen ud til Den Blå Planet - Danmarks Akvarium.

Den Blå Planet modtager statsligt driftstilskud i henhold til lov om statstilskud til zoologiske anlæg. Staten er anlæggets offentlige hovedtilskudsyder.

Danmarks Akvarium åbnede i 1939 i Charlottenlund. På grund af pladsmangel og behov for moderne faciliteter blev der bygget et nyt akvarium ved Kastrup Havn i Tårnby Kommune og anlægget skiftede navn til Den Blå Planet - Danmarks Akvarium. Det nuværende anlæg åbnede i 2013 og rummer i dag et omfattende antal fisk og havdyr fordelt på 53 akvarier med i alt syv millioner liter vand.

Anlægget samarbejder med en række interessenter nationalt og internationalt, herunder zoologiske anlæg/akvarier, zooorganisationer og universiteter.

Nøgletal for Den Blå Planet 2021¹:

- Antal besøgende var i alt 264.130 (2019: 545.000 besøgende)
- Samlede omsætning var på 82,3 mio. kr.
- Anlægget rådede over 42 årsværk (gennemsnitligt set hen over året)
- Anlægget rådede over et bygningsareal på 9.700 m², herunder 5.000 m² udstilling og et udendørsareal på 4.700 m², inkl. anlæg på 2.000 m² og parkering.

¹ Periodevis nedlukning i 2021 pga. corona.

Fokusområder

Arbejdsgrundlag

Det zoologiske anlæg er i henhold til zoo-loven forpligtet til at udarbejde en flerårig arbejdsplan, hvoraf det fremgår, hvilke opgaver anlægget vil forpligte sig til at udføre. Vedtægterne skal være godkendt af Kulturministeriet.

Anlæggets vedtægtsbestemte formål er i kort form at understøtte den danske videnskabelige havforskning/havbiologiske forskning og udbrede kendskabet til forskningens genstand, metoder og resultater. Anlæggets mission er, ”at få børn og voksnes hjerter til at banke for vandets forunderlige liv” og visionen er, at være ”En internationalt anerkendt oplevelsesdestination, der udfordrer opfattelsen af naturens universer”.

Det overordnede mål er, at de besøgende forlader anlægget som aktive naturambassadører. Dette gøres ved at udvikle Den Blå Planet til et moderne oplevelsesakvarium med fokus på Variation; Leg & Læring; Underholdning; Levende formidling; Naturbevarelse & bæredygtighed; og aktiv deltagelse under overskriften ”Bryd ruden ned”, så brugerne i højere grad kan komme tæt på dyrene.

Anlægget har udarbejdet flerårig arbejdsplan for 2022-25. Siden Rådets besigtigelse i 2020, har anlægget haft fokus på at skabe et økonomisk bæredygtigt grundlag, som følge af 3 perioder med corona-relaterede nedlukninger (i alt 263 dage) i 2020-22.

Ressourcegrundlag

Det zoologiske anlæg er i henhold til zoo-loven forpligtet til at have en høj standard og et økonomisk grundlag, der gør det muligt at opretholde denne. Endvidere skal der være en fuldtidsansat zoolog.

a. Økonomi

Den Blå Planets samlede indtægter var i 2021 på 82,3 mio. kr. og fordeler sig således:

- Driftstilskud fra staten   5,0 mio. kr.
- Statslige hjælpepakker   19,7 mio. kr. (corona hjælpepakker)
- Tilskud fra fonde   6,5 mio. kr.
- Egen-indtjening   45,6 mio. kr.
- Øvrige indtægter   5,5 mio. kr.

Årets resultat var på 0,5 mio. kr. i 2021 og efter tilførsel af årets resultat var anlæggets egenkapital på 18,9 mio. kr. ultimo 2021.

Anlægget har været økonomisk udfordret som følge af delvise nedlukninger af anlægget i 2020-2022 og fravær af udenlandske turister som følge af corona. Statslige hjælpepakker, ikke-offentlige tilskud (fonde og privatpersoner) og omkostningstilpasning har bidraget positivt til årets resultat.

Ledelsen vurderer primo 2022, at anlægget vil kunne fortsætte driften som minimum frem til 31. december 2022, men reelt også længere. Dog er der usikkerhed forbundet med, hvordan genåbningen af samfundet efter corona vil påvirke gæstetallet, især for de udenlandske turisternes vedkommende.

Det strategiske fokus er at skabe en bæredygtig økonomi post corona.

b. Medarbejdere

Anlægget rådede i 2021 over 42 årsværk (gennemsnitligt set hen over året), herunder videnskabelige medarbejdere, hvoraf 5 var fuldtidsansatte biologer.

c. Bygninger og anlæg

De bygningsmæssige rammer er velholdte. Siden sidste besigtigelse har anlægget bl.a. ”nedbrudt den øverste del af akvarieruden” til skyttefiskene som led i anlæggets fortsatte strategi om at involvere de besøgende aktivt og skabe engagerende formidling, hvor besøgende kommer helt tæt på dyrene. Tilsvarende har nyetableret junglesti bragt anlæggets regnskov tættere på besøgende.

Som følge af corona etablerede anlægget ny ”wayfinding”, så besøgende lettere kan finde rundt i udstillingen. Den planlagte etablering af en ny indgang og billetområde og at have fokus på at udvikle den eksisterende bygning, herunder bruge arealer, der tidligere har haft andre funktioner og gøre dem til publikumsarealer, er udskudt som følge af coronas negative effekt på anlæggets økonomi.

Rådet for zoologiske anlægs vurdering 2022

Den Blå Planet har som andre kulturinstitutioner i 2020-22 været underlagt nedlukninger og restriktioner som følge af corona, men har alligevel formået fortsat at være et professionelt og veldrevet anlæg, der med et strategisk afsæt arbejder engageret og målrettet for at udvikle den samlede virksomhed kvalitativt. Anlægget har fokus på formidling, avlssamarbejde, naturbevarelse, bidrag til forskning og en bæredygtig økonomi.

Zoorådet vil følge udviklingen af anlæggets fireårsplan med interesse, herunder udvikling af anlægget på baggrund af en stabiliseret økonomi efter corona.

Rådet anbefaler:

- At anlægget fortsat konsoliderer anlæggets økonomi, så det er muligt at udvikle og opretholde en høj standard i anlæggets virksomhed.
- At anlægget med udgangspunkt i en bæredygtig økonomi fokuserer sin indsats, så anlægget i højere grad fungerer som et fyrtårn inden for sit ansvarsområde hav og havbiologi i kraft af sin rolle som Danmarks største akvarium.

Formidling

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven virke til fremme af formidling af kendskabet til vilde dyr. Anlægget skal have særlige formidlingsprogrammer rettet

mod børn og unge, såvel når de besøger anlægget i og uden for skolesammenhæng. Anlægget skal have en tilfredsstillende formidling til gavn for de øvrige gæster.

Den Blå Planet formidler viden om livet i verdens floder og have og menneskets forståelse af klimaforandringer, menneskeskabte problemer og udfordringer for klodens fisk, dyr og vandmiljøer. Anlæggets strategiske fokus er levende formidling, de besøgendes aktive deltagelse og involvering og at ”bryde ruden ned”, så besøgende i højere grad kan komme tæt på dyrene. Formidlingsindsatsen ligger i forlængelse af anlæggets mål om at udvikle et moderne oplevelses akvarium med fokus på aktivering, involvering og læring, så brugerne forlader anlægget som aktive naturambassadører.

Anlægget driver en bred formidlingsindsats, herunder undervisning, guidede rundvisninger, bemandede rørebassiner, oplæg, workshop, særaktiviteter, digitale tilbud og fokus på at have gode både indendørs og udendørs aktiviteter.

Som følge af corona restriktioner iværksatte anlægget nye formidlingstiltag, som fortsætter også efter corona. For eksempel salg af entrebilletter i timeslots, så de besøgende får bedre plads i udstillingerne; ny wayfinding, så publikum bedre kan finde rundt i anlægget; Gentle(wo)men, som både kan yde service til besøgende og formidle viden adhoc om dyr og natur afhængigt af de besøgendes behov; udvikling af digital audioguide, som indeholder historier om akvariets dyr og det nye koncept ”Blå Nørd” på YouTube, som er en videoserie, der har til formål at forstærke børneformidlingen og være et supplement til den digitale formidling, som henvender sig til voksenalderen via Facebook og det ugentlige nyhedsbrev. I 2021 blev optaget 13 video afsnit, der resulterede i mere end 50.000 views.

Udover corona relaterede tiltag, har anlægget bl.a. åbnet den fondsfinansierede særudstilling ”Havet for længe siden”, som beskriver havets vigtige rolle som livsskabende miljø og havets historie fra livets begyndelse til i dag, inkl. fortidens spektakulære havdyr, og vandrestillingen ”Den fantastiske ål” i samarbejde med DTU Aqua.

Skoletjenesten på Den Blå Planet tilbyder undervisning til børnehaver, folkeskoler, SFO'er, gymnasier og lærer- og pædagoguddannelser, og har fokus på at udarbejde nye undervisningsforløb, så alle aldersgrupper fra børnehave til gymnasieniveau er dækket. Skoletjenestens vision er at være et pædagogisk fyrtårn, som anvender forskningsbaseret viden om pædagogiske og didaktiske virkemidler i naturfaglig undervisning. Anlægget har samarbejdsaftaler med tre kommuner om bl.a. Åben Skole.

Anlægget har som en del af særudstillingen ”Havet for længe siden”, udviklet to nye undervisningstilbud, der supplerer skolernes arbejde med de nationale mål og læreplaner. Ud over de to undervisningsforløb er der udviklet digitalt undervisningsmateriale til ungdomsuddannelserne. De nye undervisningstilbud er finansieret som en del af den samlede fondsfinansiering af særudstillingen.

Skoletjenesten deltager også i udvalgte nationale indsatser som bl.a. Naturvidenskabsfestival og Forskningens døgn, hvor der udvikles tematiske forløb med brug af nye undervisningsmetoder. I 2022 sætter anlægget fokus på plastiks påvirkning af dyrene i havet og på de metoder, som kan bruges til at undersøge dette. Der afholdes workshop, hvor eleverne selv kan undersøge havdyr for plastik.

I 2021 modtog 7.303 elever undervisning, hvilket er et fald i forhold til 2019, hvor 14.671 elever modtog undervisning. Faldet tilskrives corona-nedlukningen og de deraf følgende begrænsede besøgs muligheder.

Rådet for zoologiske anlægs vurdering 2022

Den Blå Planet har på trods af corona relaterede restriktioner siden sidste besigtigelse drevet en bred formidling på et tilfredsstillende niveau, herunder undervisningstilbud, og formidlingsindsatsen ligger fortsat i fin forlængelse af anlæggets mål om at udvikle et moderne oplevelses akvarium med fokus på aktivering, involvering og læring, så brugerne forlader anlægget som aktive naturambassadører.

Der er fine temabaserede udstillinger, hvor anlægget har formået at tilvejebringe en betydelig fondsfinansiering af ”Havet for længe siden” og det fungerer godt, at anlægget fortsætter strategien med at ”bryde ruden ned”, så besøgende i højere grad kan komme tæt på dyrene. Tilsvarende positivt, at anlægget har udviklet nye tiltag under corona, som har vist sig at være langtidsholdbare også post corona.

På undervisningsområdet savner Rådet imidlertid en mere visionær tilgang til området, herunder evt. brug af digitale undervisningstilbud, så anlægget i højere grad fungerer som et fyrtårn inden for sit ansvarsområde i kraft af sin rolle som Danmarks største akvarium. Derudover ser rådet gerne yderligere nytænkning af undervisningstilbud, f.eks. over for gymnasieelever, hvor bl.a. tværfaglighed kan være givende.

Det er endvidere Rådets vurdering, at hvis Den Blå Planet fortsat ønsker at bevare et anlæg med havoddere, så bør anlægget forbedres, så det i højere grad understøtter fortællingen om havoddernes biologi og liv i naturen.

Rådet anbefaler:

- At anlægget i højere grad udfylder rollen som Danmarks førende Akvarium, og med en klar stemme påtager sig rollen som det nationale fyrtårn for havet og havbiologi inden for formidling og undervisning, herunder øget fokus på digitale tilbud, som kan nå målgrupper i hele landet.
- At anlægget i højere grad fokuserer og skærper anlæggets brand.
- At anlægget fortsat øger ambitionsniveauet for skoletjenesten og fortsat udvikler formidlingsprogrammet for børn og unge.

Avlssamarbejder

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven medvirke aktivt i arbejdet med at bevare truede vilde dyrearter, herunder relevant avlssamarbejde nationalt og internationalt med andre tilsvarende anlæg.

Anlægget deltager i syv avlsprogrammer (fem ESB-programmer og to AZA-stud-book programmer) og deltager i otte monitoreringsprogrammer, heraf tovholder for Indopacifisk hammerhaj. Anlægget udfører fokuseret avl på fire arter: zebrahaj, slørfinnet cichlide, javanesiske konæserokke og øjeplættet ørnerokke.

Rådet for zoologiske anlægs vurdering 2022

Anlæggets avlssamarbejde er på et tilfredsstillende niveau, og for udvalgte dele som zebrahajen på et meget højt niveau.

Rådet anbefaler:

- At anlægget fokuserer sin indsats med avlsarbejde på få udvalgte arter med henblik på at nå et højt fagligt niveau samlet set, der understøtter anlæggets profil som et kommende fyrtårn inden for det havbiologiske område.
- At anlægget udarbejder en strategi for avlsarbejdet hvori bl.a. indgår, at anlægget stiler efter at være den drivende kraft i samarbejdsprojekter og at tilvejebringe fondsmidler til udviklingsprojekter.

Naturbevarelse

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven deltage i relevante naturbevaringsprojekter.

Anlæggets strategiske fokus er på udryddelsestruede arter, koralrev, og Øresund.

Anlægget er engageret i naturbevarelse, men har nedskaleret aktiviteter på grund af corona-nedlukninger. Anlægget har fokuseret på den globale plastikforurening; støtte til bevarelsesorganisation Mabuwaya Foundation, der arbejder for at sikre den filippinske krokodilles levesteder og det nyoprettede projekt med genetablering af stenrev i Øresunds (Køgebugt). Derudover fortsat støtte til Alaska Sealife Center i forbindelse med formidling om havoddere på Den Blå Planet.

Anlægget er fortsat aktiv i debatten om rent vand og vandkvalitet i Øresund, herunder i forbindelse med Lynetteholm og etablering af havnetunnel.

Rådet for zoologiske anlægs vurdering 2022

Anlæggets naturbevaringsarbejde mangler fortsat fokusering samt direkte engagement.

Rådet anbefaler:

- At anlægget i højere grad prioriterer og fokuserer sin indsats for naturbevaringsarbejdet.

- At anlægget udarbejder en strategi for naturbevaringsarbejdet, hvori bl.a. indgår, at anlægget stiler efter at være den drivende kraft i samarbejdsprojekter og at tilvejebringe fondsmidler til udviklingsprojekter fremfor blot at deltage i andre projekter med faglig og økonomisk støtte.

Bidrag til forskning

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven virke til støtte for forskning.

Anlæggets strategiske fokus er at understøtte forskning ved at stille faciliteter og ekspertviden om hold af havdyr til rådighed for forskningsprojekter.

Anlægget udøver ikke selv forskning, men samarbejder med universiteter og relevante zoo-anlæg om forskning, og stiller sine ressourcer og viden til rådighed herfor. Anlægget oplyser, at det ikke var muligt at medvirke i forskningsprojekter i 2020, da anlægget var i nødberedskab på grund af corona. Af nye forskningsarbejder medvirker anlægget i et formaliseret samarbejde med Københavns Universitet om bl.a. den invasive art, sortmundede Kutlings påvirkning af Pighvar og klassificering af alle Rørmundede fisk.

Anlægget har ikke tilknyttet en egen fast videnskabelig stab til forskning.

Rådet for zoologiske anlægs vurdering 2022

I lyset af situationen under corona er anlæggets forskningsarbejde på et tilfredsstillende niveau.

Rådet anbefaler:

- At anlægget fortsat arbejder forskningsbaseret og fokuserer på i højere grad at opbygge en status som en troværdig kilde med ekspertviden inden for det marinbiologiske område på højt niveau.
- At anlægget udarbejder en strategi for sit forskningsarbejde, hvori bl.a. indgår, at anlægget stiler efter at være den drivende kraft i forskningsprojekter og at tilvejebringe fondsmidler til udviklingsprojekter.

Baggrund

1. Vurderingsforløbet på Den Blå Planet – Danmarks Akvarium

Rådet for Zoologiske Anlæg besøgte Den Blå Planet den 5. maj 2022. Tilstede var:

Fra Den Blå Planet:

- Jon Diderichsen, Direktør
- Heidi Bonsvig, Økonomichef
- Lars Skou Olsen, Kurator/Teknisk Chef/Forskning- og Naturbevarelse

- Peter Petersen, Afdelingsleder dyr
- Sara Ernst Kalkerup, Teamleder for Formidling og Udvikling
- Amalie Auvnsø Dahl, Undervisnings- og udviklingsansvarlig, Skoletjenesten.

Fra Rådet for Zoologiske Anlæg:

- Bengt Holst, Formand i Rådet, Særlig rådgiver
- Hanne Strager, Næstformand i Rådet, Selvstændig rådgiver
- Catharina Eggers, Embedsdyrlæge, Ministeriet for Miljø- og Fødevarer
- Ernst H. Andresen, Embedsdyrlæge, Ministeriet for Miljø- og Fødevarer
- Jørgen Lund, Tidligere driftschef, Naturkraft
- Lisbeth Skovmand Høgh, Leder, AQUA Akvarium & Dyrepark
- Maj Friis Munk, Biolog, Miljøministeriet.

Fra Slots- og Kulturstyrelsen:

- Christina Papsø Weber, Enhedschef
- Lise-Lotte Bjerre, Sekretariat for Rådet, Specialkonsulent.

Besøget foregik i anlægget og omfattede besigtigelse af anlægget og dialog med anlæggets ledelse om det zoologiske anlægs opgavevaretagelse.

2. Om Rådet for Zoologiske Anlægs tilsyn

Rådet for Zoologiske Anlæg fører et løbende tilsyn med de zoologiske anlæg, der modtager statsligt driftstilskud, i henhold til lov om statstilskud til zoologiske anlæg (lov nr. 255 af 12/04/2000).

Formålet med at yde statsligt driftstilskud er i henhold til loven at tilskynde til en stadig højere grad af professionalisme i de zoologiske anlægs arbejde med formidling af viden om dyrene og deres levevis samt anlæggenes deltagelse i relevante avlssamarbejder og naturbevarelsesprojekter.

Som led i tilsynet foretager Rådet faglige vurderinger af anlæggene. Den faglige vurdering baserer sig dels på anlæggets egen indberetning til Rådet for Zoologiske Anlæg og Slots- og Kulturstyrelsen samt på Rådets besigtigelse af de enkelte anlæg. Rådet besigtiger anlæggene hvert andet år og følger op på besigtigelserne med en skriftlig vurdering af anlæggenes varetagelse af opgaverne efter loven. Rådets vurderinger tager udgangspunkt i zoo-lovens § 3, herunder:

- Anlæggets udvikling i forhold til den seneste flerårsplan, tidligere vurderinger fra Rådet samt evt. øvrige udviklingsplaner.
- Organisationsform herunder kravet i zoo-loven om en fuldtidsansat zoolog (cand. Scient.), øvrige tilskud fra offentlige myndigheder, nøgletal (samlet omsætning, antal årsværk, besøgende) samt udviklingen heraf.
- Ressourcegrundlag, herunder bygninger og anlæg.
- Formidling af viden om dyrene og deres levevis herunder særlige formidlingsprogrammer for børn og unge.

- Samarbejde, herunder avlssamarbejde nationalt og internationalt herunder hvilke samarbejder anlægget er koordinator for og hvilke man deltager i.
- Naturbevarelse, herunder hvilke projekter anlægget deltager i og på hvilket niveau.
- Status på anlæggets forskning – dels aktiviteter, hvor anlægget selv udøver forskning, dels aktiviteter, hvor anlægget bidrager ved at stille dyr/faciliteter og viden til rådighed for andres forskning.

Rådets vurdering bliver sammenfattet i en bedømmelse af anlæggets opgavevaretagelse efter følgende skala:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Tilsynsrapporten indeholder Rådets vurderinger af og eventuelle anbefalinger til anlæggets drift og fortsatte udvikling. Rapporten giver samtidig anlæggets (eventuelle) kommunale tilskudsyder en viden om det enkelte anlægs virksomhed og de rammer, anlægget arbejder i.